

KNĚZ BEZ STÁTNÍHO SOUHLASU

Pater František Lízna (*1941)

Na jaře 1961 šel mladý dělník František Lízna navštívit slečnu, do které se zakoukal. Byla dcerou kulaka – sedláka, označeného komunisty dle sovětského vzoru za venkovského boháče a určeného „*k likvidaci*“. Když Lízna vstoupil do dveří, našel dívku v pláči, protože jejího otce ten den zatkla policie. Rozčilený mladík setrval nějakou dobu s rodinou, potom šel domů a všiml si, že na budově Národního výboru vlaje rudá vlajka. Vyndal ji tedy z konzole, nějakou dobu s ní chodil po vesnici, nakonec ji na protest roztrhal a cáry rozházel po křoví. Kdosi ho udal a druhý den si pro něj přišel policista. O měsíc později (29. května 1961) stál František Lízna před soudem, který mu udělil sedmiměsíční trest za zneuctění symbolu sovětského komunismu. Vzápětí byl eskortován do Ostrova nad Ohří, „*svého*“ prvního kriminálu.

František Lízna se narodil 11. července 1941 v Jevíčku. Krátce po komunistickém převratu v únoru 1948 byl jeho otec (katolík a někdejší armádní důstojník) z politických důvodů poslán na dva roky do tábora nucených prací. V bytě u Lízňů vykonala StB domovní prohlídku a úřady pak rodinu vystěhovaly. Díky nedostatku žáků směl František navzdory mizernému kádrovému posudku navštěvovat jedenáctiletku (tehdejší gymnázium) a v roce 1959 složil maturitu, k níž jako jediný ze spolužáků nepřišel ve svazácké košili.

Protože dál už studovat nesměl, nastoupil jako dělník do tiskárny a lisovny. Po propuštění z již zmíněného prvního kriminálu dělal ve zbrojovce, odkud ho vyhodili, protože bez povolení přešel hranice do východního Německa. Dál se živil jako kulisák a roku 1962 musel narukovat k vojenské jednotce do slovenských Michalovců. V osobních dokumentech měl napsáno, že je „*náboženský fanatik*“ (rozuměj věřící katolík) a „*politicky obzvlášť nebezpečný*“ (antikomunista). Na vojně dostal František Lízna do ruky zbraň jen párkrát, nakonec mu byla „*upřena*“ úplně, protože odmítl řádně pochodovat v útvaru s komunistickou zástavou v ruce. Od té doby plnil zvláštní vojenský úkol: staral se o prasata a pásal ovce.

Ve čtyřiašedesátém se Lízna nechal zaměstnat na nákladovém nádraží v Uherském Hradišti, nakládal těžké pytle do vagonů, které den co den směřovaly na Západ, do Rakouska. Jak říká, jeho jediným přáním bylo „*uniknout z pasti, ve které jsem žil. Tehdy jsem si říkal, že mám fascinující šanci utéct. Schoval jsem se do jednoho vagonu, ale po dni*

a polovičce noci mě v Břeclavi vytáhli ven. Asi jsem usnul a chrápal. Dostal jsem rok vězení, docela málo.“

Během druhého věznění se Lízna rozhodl, že se stane knězem. Když ale v roce 1965 vyšel na svobodu, zjistil, že je to nemožné, protože oficiální církevní struktury dávno ovládli kolaboranti a zlomení kněží. Šel tedy za olomouckým biskupským vikářem a oznámil mu, že by chtěl studovat teologii: *„Zjistil, za co jsem seděl, a řekl mi: ‚Synu, jděte, ožeňte se a založte dobrou katolickou rodinu.‘ Já byl neoblomný, a tak vikář zavolal státnímu zmocněnci nebo církevnímu tajemníkovi, nebo jak se ta funkce jmenovala, aby s ním můj případ konzultoval. Zmocněnec byl samozřejmě estébák. Začal mi vykládat nějaké nesmysly a já mu řekl, že mne to nezajímá a ať mi poví na rovinu, jestli je pro mne nějaká cesta, jak bych mohl studovat. Tak mi vcelku otevřeně sdělil, že cesta je, podepíšu-li spolupráci s tajnou policií.“*

Lízna návrh odmítl a dál se živil jako dělník. Teprve v roce 1968 mu jezuita Jan Rybář, tajně vysvěcený kněz, zprostředkoval práci ošetřovatele nemocných ve Vincentinu na Velehradě a téhož roku ho přijali do noviciátu Tovaryšstva Ježíšova. Po sovětské okupaci odcestoval s dalšími řádovými bratry na několikaměsíční studia do Anglie a do rakouského Innsbrucku, pak absolvoval kněžský seminář v Litoměřicích.

„Na přímluvu Panny Marie a svatého Ignáce, ať se z Tebe stane bojovník pro Krista, ve jménu Otce i Syna i Duchu svatého, amen“ – těmito slovy žehnal František Lízna estébákům, kteří služebně zavítali na jeho primiční mši svatou v roce 1974. Každý kněz tehdy musel mít takzvaný státní souhlas, jímž komunistický aparát držel faráře pod kontrolou; pokud se protivili oficiálním požadavkům, byl jim souhlas odebrán a nesměli dál oficiálně působit. Lízna tento „glejt“ nikdy nedostal, a jak vzpomíná, nikdy o to ani neusiloval, nechtěl vycházet režimu vstříc. Pracoval tedy nikoli na faře, ale v olomoucké nemocnici jako skladník. V sedmasedmdesátém podepsal Chartu (ačkoli církevní hierarchie této opoziční iniciativě nebyla nakloněna), stýkal se pak s P. Jaroslavem Zvěřinou, P. Otto Mádrem či s řeholnicí Annou Magdalenou Schwarzovou, s lidmi, kteří měli za sebou dlouhé pobyty ve věznicích v 50. letech. Zapojil se do činnosti protikomunistické opozice a mimo jiné do vydávání samizdatové literatury, za což byl zatčen a čtyři měsíce vězněn v Olomouci.

Kolem roku 1980 odešel pracovat do Prahy, kde ihned znovu přitáhl pozornost StB. Při jednom z výslechů dostal výstrahu a nabídku: když dobrovolně opustí Prahu, přestane se stýkat s mladými věřícími a přestane vyvíjet jakoukoli činnost v rámci Charty 77, bude mít pokoj, v opačném případě ho znovu čeká vězení. Lízna odmítl poslechnout, a za pár měsíců byl zatčen, za to, že předal samizdatový časopis Informace o církvi dvěma zahraničním kněžím, aby ho odvezli na Západ (StB je zadržela a Líznu prozradili). Byl tehdy odsouzen

nadvakrát: v procesu se samizdatovou skupinou 28. září 1981 na dvacet měsíců vězení a v lednu 1982 ještě na dalších sedm měsíců za poškozování státních zájmů v cizině. Po návratu z kriminálu v Plzni-Borech ho jezuitský provinciál Pavlík umístil do Borotína, kde Lízna pečoval o mentálně a tělesně postižené chlapce. Tuto práci přijal jako další důležitou zkušenost. Krátce před propuštěním z vězení se také rozhodl, že vykoná děkovnou pouť po republice – a putovat už nepřestal, po pádu komunismu podnikl několik osamělých cest po Evropě.

Roku 1988 zatkla Františka Líznu ještě jednou StB při rozhazování „burcujičích letáků“ v Brně, v den výročí 28. října 1918. Od soudu si odnesl dva měsíce vězení za „narušování veřejného pořádku“. Pater Lízna dodnes zdůrazňuje, že kněz bez státního souhlasu mohl své poslání za komunismu plnohodnotně vykonávat a nepřistupovat na zbytečné kompromisy, už proto, že mši lze při dobré vůli sloužit všude. Jako kněz působil po celá sedmdesátá a osmdesátá léta: v nemocnici, doma i v kriminále, křtil a zpovídal. Po posledním věznění ho estébáci vykazali i z Borotína, do Černé Hory u Blanska, do ústavu pro péči o tělesně postižené.

Po pádu komunismu František Lízna pracoval čtrnáct let na Mírově jako vězeňský kaplan. Nyní působí jako farář ve Vyšehorkách u Mohelnice – a jeho fara je otevřena lidem v nouzi. V roce 2001 mu prezident republik udělil Řád Tomáše Garrigua Masaryka, vedle dalších uznání získal roku 2012 Cenu Celestýna Opitze za vzornou péči o nemocné a potřebné.

Autor textu Adam Drda